

Упровадження інноваційних освітніх технологій у навчально-виховний процес ПТНЗ

Анотація

Стаття присвячена проблемі реформування системи професійної освіти, зокрема упровадженню інтегрованого розвивального навчання з метою підготовки майбутніх кваліфікованих працівників на якісно новий рівень.

Ключові слова: інтегрованого розвивального навчання, інноваційні освітні технології.

Постановка проблеми. У Національній доктрині розвитку освіти в Україні у XXI столітті наголошено, що без високого рівня освіти суспільство не матиме майбутнього. Актуальність проблеми полягає також і в тому, що у сучасних ринкових відносинах з'являються нові вимоги до майбутніх кваліфікованих працівників. Тому не випадково головною метою Національної доктрини розвитку освіти в Україні визначено «забезпечення можливостей самовдосконалення особистості, формування інтелектуального потенціалу як найвищої цінності нації» [1], розвиток творчих здібностей людини.

Освітньо-виховний процес також є складною системою, розвиток якої відбувається нерівномірно. Адаптація до дійсності, що змінюється, вимагає системного подання динаміки цього процесу в цілому. Потрібна модель діяльності освітньої установи, продуктами якої є творчі фахівці-професіонали. Адекватне розуміння вимог сучасного виробництва до майбутніх творчих фахівців формується в першу чергу інноваційними освітніми технологіями.

Причини недостатньої якості навчання полягають у наступних чинниках:

1) недостатність якісного впливу на суб'єкт навчання (через слабку методичну та психолого-педагогічну підготовку викладачів), а також слабкість наявної матеріальної бази навчальних закладів;

2) невідповідність конкретних навчальних закладів тому рівню, якому вони повинні відповідати у сучасних умовах;

3) відсутність належних форм подання інформації, контролю засвоєння навчального матеріалу суб'єктом навчання;

4) недоліки організації освітнього процесу і керування ним (неякісна комплектація груп, непродуманий розклад занять, диспетчеризація аудиторій), у наслідок чого суб'єкти навчання піддаються ергономічному й психологічному дискомфорту.

Оскільки система професійної освіти у сучасних умовах розглядається як одна з галузей ринкової економіки, що забезпечує сферу виробництва та послуг кваліфікованими робітничими кадрами, то виникає необхідність єдиного системного підходу до планування та реалізації процесу професійного навчання.

У зв'язку з цим актуальним є **завдання** – упровадити інноваційні освітні технології у навчально-виховний процес ПТНЗ

Метою статті є розробка системи інтегрованого розвивального навчання у професійній школі, яка б підготувала майбутніх кваліфікованих працівників до сучасних ринкових умов із виведенням на якісно новий рівень.

Сутність інтеграції як цілісного впливу на становлення особистості, її форми й види розкриті в працях О. Л. Алексеєнко, С. У. Гончаренка, М.С.Вашуленка, С. В. Загв'язінського, В. П. Тименка, С. І. Якименка. З 90-х років ХХ ст. в Україні активно розвивається дидактичний аспект теорії інтеграції за такими напрямками: методологічні проблеми інтеграції (С. У. Гончаренко, Ю. І. Мальований, О. В. Сергеев); особливості інтеграційних процесів у професійно-технічній школі (Р. С. Гуревич, І. А. Зязюн, Б. Г.

Камінський, І. М. Козловська, Н. Г. Ничкало, Б. О. Федоришин); проблеми розробки інтегрованих курсів (К.Ж.Гуз, Л. Б. Лук'янова, В. К. Сидоренко, Я. М. Собко, Н. О. Талалуєва). Але ніхто не розробив нову систему інтегрованого розвивального навчання у професійній школі, яка б підготувала майбутніх кваліфікованих працівників на якісно новий рівень.

Актуальність проблеми інтегрованого розвивального навчання на сучасному етапі пояснюється необхідністю вдосконалення змісту освіти, створення багатоваріантних освітніх програм, здійсненням інтегративних процесів у теорії навчання.

З метою підвищення рівня якості знань, ефективності опанування знань суб'єктом навчання, а також задля уникнення дублювання спільного теоретичного матеріалу виникла необхідність у розробці та впровадженні інтегрованих курсів із загальнонаукових і спеціальних дисциплін, а також розвивальних курсів. Це сприяє більш глибоким теоретичним знанням та підвищенню рівня практичних умінь майбутніх фахівців. Наразі сучасна освіта в усьому світі спрямована на інтеграцію змісту навчальних дисциплін, що мають спільне освітнє завдання.

Інтеграція навчальних дисциплін з урахуванням між предметних зв'язків є однією з дидактичних умов формування високого професійного рівня майбутнього фахівця, що складається із загального, спеціального та розвивального змісту.

Напрямок розвивального змісту формує творчі здібності, які впливають на компетенції майбутнього професійного робітника.

Всі ці напрями знаходяться у міждисциплінарній взаємодії, як показано на рис. 1.1. [2, с.15]

Загальноосвітні та спеціальні дисципліни, що представлені у навчальних планах середніх та середніх технічних навчальних закладах, мають у своєму теоретичному змісті ідентичні поняття та положення. Тому більш ефективним є

об'єднання деяких розділів різних освітніх дисциплін з метою формування більш глибоких знань.

Зміст та логіка побудови спеціальних дисциплін повинні враховувати сучасні наукові та технічні знання з різних наук та виробничих знань і умінь. Зміст та логіка побудови загальноосвітніх та технічних дисциплін повинні надати необхідний базовий матеріал, який призводить до кращого розуміння обраної професії. До системи політехнічних знань входять загальні питання (теоретичні та прикладного характеру) техніки, опис її складових з включенням пристроїв, приладів, машин тощо. З технікою тісно пов'язаний матеріал, що містить креслення, схеми, діаграми, графіки, розрахунки.

Ось чому знання математики, креслення, фізики, хімії та інших дисциплін надає сучасному робітнику достатній рівень кваліфікації.

Засади економічних знань, як і засади політехнічних знань, мають бути обов'язковими при підготовці будь-яких професій. В останні роки набуває потреба у вивченні фінансових платежів у світовій банківській сфері. Осць чому знання засад фінансової математики й економіки [3-5] покращують рівень кваліфікації сучасного робітника та рівень ефективності його навчальної підготовки. У пропонованій системі інтегрованого розвивального навчання присутні інтегровані та розвивальні курси, які можуть бути обрані суб'єктом навчання для його допрофільної підготовки. Основна мета курсів за вибором - сприяти самовизначенню учня щодо профілю навчання. При виборі й розробленні курсів за вибором необхідно враховувати такі вимоги до них: варіативний характер, достатня (надлишкова) кількість (для забезпечення учнів можливості реального вибору), короткотривалість (дасть можливість учню протягом навчального року змінити, у разі потреби, декілька курсів за вибором), завершеність, оригінальний зміст.

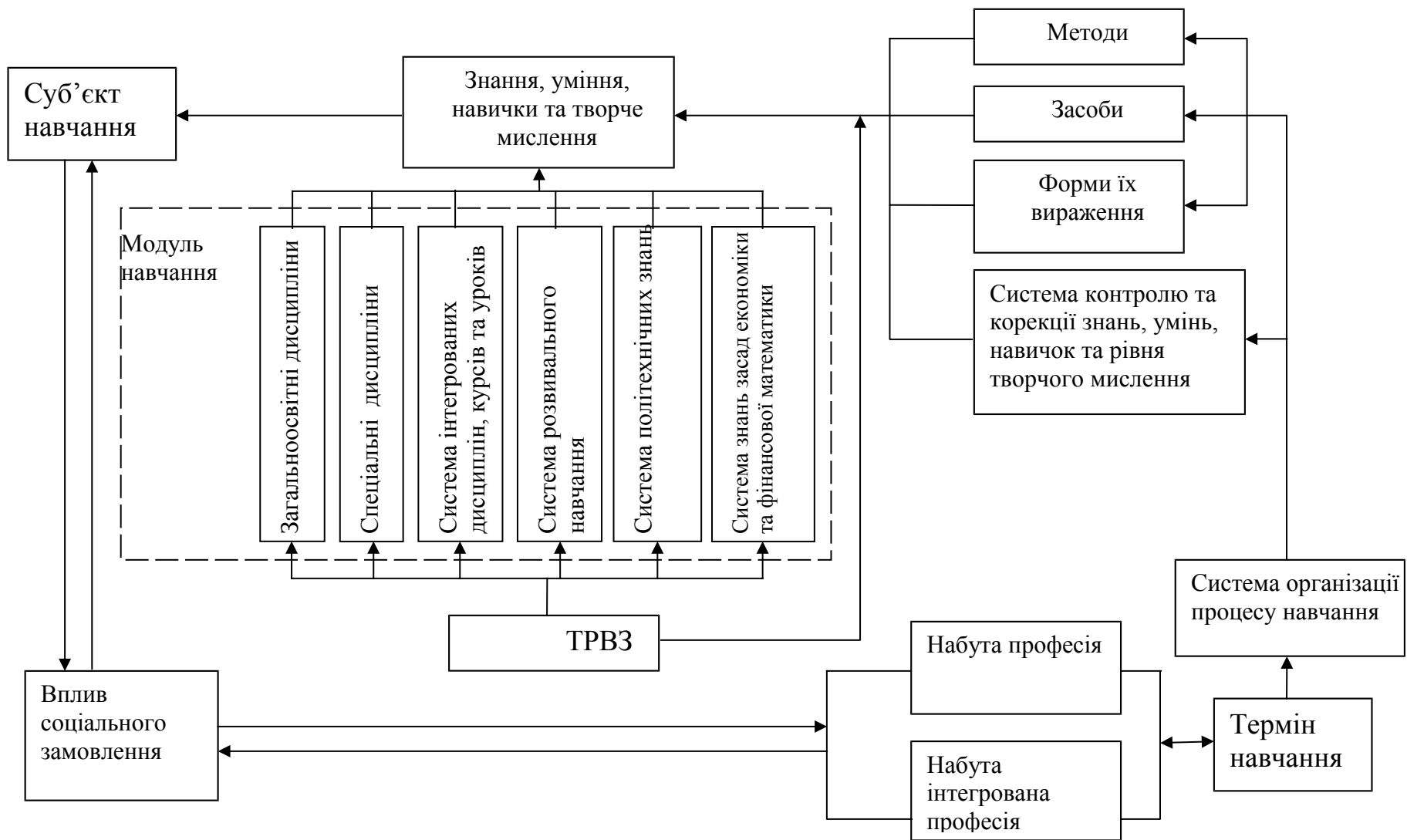

Рис.1.1. Система інтегрованого розвивального навчання в професійній школі

Набір курсів за вибором слід визначити на підставі опитування, анкетування, співбесіди тощо. Зміст курсів за вибором допрофільної підготовки не повинен дублювати зміст предметів. Потрібна не лише тільки інформація, що розширює знання з навчальних предметів, але й знайомство учнів із способами діяльності, необхідними для успішного опанування програмного матеріалу з того чи іншого профілю навчання. Власне курси за вибором повинні допомогти суб'єктам навчання реально оцінити свої можливості і зорієнтувати їх на подальший вибір профілю навчання.

Для формування інтересу і позитивної мотивації до обрання того чи іншого профілю навчання через опанування нових аспектів змісту і складніших способів діяльності, зміст курсів за вибором допрофільної підготовки має містити цікавий пізнавальний і розвивальний матеріал та матеріал, що виходить за межі навчальної програми. При виборі курсу вчитель має передбачати результативність навчання учнів.

Умовно курси за вибором можна розділити на два види:

- а) предметні (або предметно-зорієнтовані),
- б) міжпредметні (або орієнтаційні).

Предметні курси дають можливість учневі реалізувати свої здібності та інтереси до обраної освітньої галузі, пересвідчитися у власній готовності засвоювати предмети цієї галузі на рівні профільного навчання. Зміст і форма організації предметних курсів мають бути спрямовані на поглиблене вивчення окремих тем.

Міжпредметні курси допомагають зорієнтуватися в сучасному світі професій, познайомитися зі специфікою різних видів діяльності. Ці курси за вибором можна організовувати у вигляді навчальних модулів і проводити протягом місяця або семестру.

Форми навчання у процесі вивчення курсів за вибором можуть бути академічними (урок, практикум, лекція, семінар тощо), а також і орієнтованими

на інноваційні педагогічні технології (комунікативні методи, групові, дослідницька діяльність, метод проектів, розробка індивідуальних навчальних планів тощо).

Особлива увага при навчанні будь-якої спеціальності у професійній школі повинна приділятися виконанню математичних розрахунків, технічному проектуванню, використанню евристичних способів навчальної праці. Ось чому введення в навчальний процес ТРВЗ з включенням розроблених різних методів, прийомів та принципів виводить сучасного робітника на високий рівень кваліфікації.

Якщо загальноосвітні дисципліни дають базові знання, тобто міцне підґрунтя для опанування будь-якої професії, то спеціальні дисципліни мають відносну нестабільність змісту, що викликає необхідність оперативної зміни навчального процесу.

Отже, перекваліфікація, отримання можливості неперервної освіти упродовж життя є необхідною рисою сучасного кваліфікованого робітника.

Вкрай важливо, окрім глибоких знань, умінь та навичок, щоб учень мав змогу творчо використовувати теоретичні та практичні знання у нових ситуаціях, розв'язувати оригінальні питання типовими та нестандартними методами. Тому розробка рівнів творчого мислення у пропонованій системі інтегрованого розвивального навчання має актуальний характер.

Педагогічні дослідження та передовий педагогічний досвід доводять, що немає універсального єдиного методу чи прийому, які миттєво забезпечать успіх у навчанні. Успіх можливий лише при комплексному та комбінованому використанні різних методів навчання з розрахунком їх дидактичних можливостей та конкретних навчальних задач при набутті відповідних професій. Ось чому велике значення у впровадженні розробленої системи інтегрованого розвивального навчання мають бути організація навчального процесу та його контроль, що надасть можливості вчасного коригування знань.

Інтеграцію, міжпредметні зв'язки, розвивальне навчання потрібно розглядати у системі. Тільки в такому випадку можливе вивчення всіх предметів на найбільш глибокому рівні з розумінням основних понять, базового навчального матеріалу та розвитку творчого мислення.

Розвинутий рівень творчого мислення майбутнього робітника є пов'язаним з його активністю та діяльністю власної професії. Це досягається завдяки зацікавленості нею, підвищеної мотивації внаслідок нових сучасних педагогічних технологій. При такому підході буде краще здійснюватись і систематичність, і міцність знань, умінь, навичок та творчого мислення.

Отже, метою створеної системи інтегрованого розвивального навчання є:

- 1) надання суб'єкту навчання сучасних міцних та глибоких знань;
- 2) розвиток творчих здібностей суб'єкта навчання;
- 3) формування самостійності мислення суб'єкта навчання, його активності, вміння творчо розв'язувати будь-які завдання, що можуть трапитись на виробництві та у реальній практичній діяльності.

Для досягнення цієї мети пропонується вивчення загальноосвітніх та спеціальних дисциплін з урахуванням міжпредметних зв'язків, інтегрованих курсів та уроків, системи політехнічних знань та розвивального навчання на основі ТРВЗ, розвитку творчої уяви (РТУ) та інших методів винахідництва.

Отже, метою створеної системи інтегрованого розвивального навчання є:

- 1) надання суб'єкту навчання сучасних міцних та глибоких знань;
- 2) розвиток творчих здібностей суб'єкта навчання;
- 3) формування самостійності мислення суб'єкта навчання, його активності, вміння творчо розв'язувати будь-які завдання, що можуть трапитись на виробництві та у реальній практичній діяльності.

Для досягнення цієї мети пропонується вивчення загальноосвітніх та спеціальних дисциплін з урахуванням міжпредметних зв'язків, інтегрованих

курсів та уроків, системи політехнічних знань та розвивального навчання на основі ТРВЗ, розвитку творчої уяви (РТУ) та інших методів винахідництва.

Висновки

Отже, метою створеної системи інтегрованого розвивального навчання є:

- 1) надання суб'єкту навчання сучасних міцних та глибоких знань;
- 2) розвиток творчих здібностей суб'єкта навчання;
- 3) формування самостійності мислення суб'єкта навчання, його активності, вміння творчо розв'язувати будь-які завдання, що можуть трапитись на виробництві та у реальній практичній діяльності.

Для досягнення цієї мети пропонується вивчення загальноосвітніх та спеціальних дисциплін з урахуванням міжпредметних зв'язків, інтегрованих курсів та уроків, системи політехнічних знань та розвивального навчання на основі ТРВЗ, розвитку творчої уяви (РТУ) та інших методів винахідництва.

ЛІТЕРАТУРА

1. Національна доктрина розвитку освіти в Україні у XXI столітті // Вісник Київської обласної державної адміністрації. – 2002. - № 8. – С. 3 - 4.
2. Вайнтрауб М. А. Інтегроване розвивальне навчання у професійній школі: Монографія / М. Вайнтрауб. - К.: Т. Клочко, 2009. - 179 с. (11,95 д.а.).
3. Стрельченко О. С. Програма з математики для класів економічного напрямку та методичні рекомендації до неї. Програми та методичні рекомендації / О.С.Стрельченко, М. А.Вайнтрауб, І. Г.Стрельченко. - К.: Т. Клочко, 2005. - 64 с.
4. Стрельченко О. С. Програма з математики класів економічного профілю Програми та методичні рекомендації МОН України. Збірник програм

для загальноосвітніх навчальних закладів / О.С.Стрельченко, М. А.Вайнтрауб, І. Г.Стрельченко . - К: Навчальна книга, 2003. - С. 53 - 70.

5.Стрельченко О. С. Фінансова математика/ О.С.Стрельченко, М. А.Вайнтрауб, І. Г.Стрельченко. - К.: Т.Ключко, 2008.- 168 с.

Марк Вайнтрауб «Упровадження інноваційних освітніх технологій у навчально-виховний процес ПТНЗ»

Резюме

Статья посвящена проблеме реформирования системы профессионального образования, в частности внедрению интегрированного развивающего обучения с целью подготовки квалифицированных работников на качественный уровень.

Ключевые слова: интегрированное развивающее обучение, инновационные образовательные технологии.

Mark Waintraub " Uprovadzhennya have navchalno-vihovny process professional engineering institutions"

Summary

The article deals with the problem of reforming the system of vocational education, in particular the introduction of an integrated development education in order to prepare skilled workers for high-quality standard.

Key words: integrated developing education, innovative educational technologies.

Keywords: The efficiency of the enterprise, analysis of professions, indicator of efficiency of enterprises' productivity.